

Høgskolen i Telemark

EKSAMEN

3503

**Valemne i verdshistorie
Valgemner i verdenshistorie**

30.05.2011

Tid:	9-15
Målform:	Bokmål/nynorsk
Sidetal:	3 (inkludert framsida)
Hjelpemiddel:	Ingen
Merknader:	Svar på to oppgaver, ei oppgave til hvert av de to valgmenene
Vedlegg:	Ingen

Eksamensresultata blir offentliggjort på Studentweb.

Avdeling for allmennvitenskaplige fag.

Du skal svare på to oppgaver: én av oppgavene under A og én av oppgavene under B. Bruk omtrent like lang tid (d.v.s. ca. tre timer) på hver av de to oppgavene.

A. Oppgaver til emnet "Kirke og helgenkult i europeisk middelalder"

Nynorsk

Anten

- a) Gjer greie for omgrepet **legende** og kva for rolle legender spelte i helgenkulten i mellomalderen. Drøft deretter i kva grad legenda om den heilage Lucia er typisk for legendegenren. (Sjå vedlegg) Trekk gjerne inn andre helgenlegender for samanlikning.

eller

- b) Gjer greie for framvoksteren av helgenkulten og ulike typar helgenar i europeisk mellomalder. Gjer deretter greie for og drøft dei ulike formene til helgenkulten i denne perioden.

Bokmål

Enten

- a) Gjør greie for begrepet **legende** og hvilken rolle legender spilte i middelalderens helgenkult. Drøft deretter i hvilken grad legenden om den hellige Lucia er typisk for legendegenren. (Se vedlegg) Trekk gjerne inn andre helgenlegender for sammenlikning.

eller

- b) Gjør greie for framveksten av helgenkulten og ulike typer helgener i europeisk middelalder. Gjør deretter greie for og drøft helgenkultens ulike former i denne perioden.

BEGYNN PÅ NYTT ARK NÅR DU SKAL SVARE PÅ B-OPPGAVA

B. Oppgaver til emnet "Sovjetunionen etter 1917"

Nynorsk

Anten

- a) Etter perioden med intervensjons- og borgarkrig (1921) stod bolsjevikstyret framfor ei rekkje utfordringar – både økonomiske, politiske og sosiale. Vis kva for tiltak som vart sette i verk for å møte desse utfordringane, og kva for konsekvensar dei hadde.

eller

- b) Utreinskingane og terroren på 1930-talet: Kva for grupper vart ramma – og korleis? Kva var årsakene? Kva for følgjer fekk det?

Bokmål

Enten

- a) Etter perioden med intervensjons- og borgerkrig (1921) stod bolsjevikstyret framfor en rekke utfordringer – både økonomiske, politiske og sosiale. Vis hvilke tiltak som ble satt i verk for å møte disse utfordringene, og hvilke konsekvenser de hadde.

eller

- b) Utrekninger og terror på 1930-tallet: Hvilke grupper ble rammet – og hvordan?
Hva var årsakene? Hvilke følger fikk det?

over å bli helt frisk.» Da nå alle forlot stedet mens både mor og datter ble stående ved graven i bønn, falt Lucia i søvn. Hun så Agatha stå midt blant englene, prydet med juveler, og hun hørte henne si: «Lucia, min søster, du som er en ung pike som elsker Gud, hvorfor ber du meg om noe som du selv straks vil kunne gjøre for din mor? For se, gjennom din tro er hun alt helbredet!» Da Lucia våknet, sa hun til sin mor: «Mor, nå er du helbredet! Ved henne som har helbredet deg ved sine bønner, ber jeg deg nå om at du ikke snakker mer til meg om min forlovede, men at du skjønner det som skulle være min medgift, til de fattige.» Moren svarte henne: «Dekk først til mine øyne i døden, og gjør så med midlene våre det du ønsker.» Lucia sa da: «Det som du gir bort når du dør, det gir du fordi du ikke kan ta det med deg. Gi det til meg mens du lever, og du skal få din lønn.»

Da de kom hjem, delte de hver dag ut av midlene sine for å hjelpe de fattige i deres nød. Mens arven forsvant slik, fikk Lucias forlovede høre om det som foregikk. Han spurte ut ammen om dette. Hun var forsiktig og svarte at hans forlovede hadde funnet en bedre eiendom som hun ønsket å kjøpe i hans navn, og det var derfor man så at hun solgte en god del. Dum som han var, trodde han at det dreide seg om en vanlig handelstransaksjon og begynte å hjelpe til med salget. Men da alt var solgt unna og delt ut til de fattige, overgav han Lucia til konsularen Pascasius og sa at hun var kristen og handlet i strid med de keiserlige lovene.

Pascasius oppfordret Lucia til å ofre til statens guder, men hun sa: «Å besøke de fattige og å komme dem til hjelp i deres nød er et offer som behager Gud. Og siden jeg ikke har noe mer å gi, gir jeg meg selv som en gave til Ham.» Pascasius sa til henne: «Slike ord kan du si til en kristen som er like dum som du selv. Men overfor meg kommer du ingen vei, jeg holder meg til øvrighetens lover.» Lucia sa: «Du holder deg til din øvrighets lover, jeg vil holde meg til min Guds lov. Du frykter øvrigheten, jeg frykter Gud. Du vil ikke krenke øvrigheten, jeg vokter meg for å krenke Gud. Du ønsker å behage øvrigheten, og jeg trakter etter å behage Kristus. Gjør altså du det som du mener er til gagn for deg, jeg vil gjøre det som jeg vet gavner meg.» Pascasius sa til henne: «Du har sløst bort arven din

IV. OM DEN HELLIGE LUCIA

OM NAVNET: Navnet Lucia kommer fra *lux*, lys. Lyset er jo vakkert å se på; for som Ambrosius sier, er lysets natur slik at når man ser det, ser man at alt ved det er vakkert. I lysets utstråling er det intet som ikke er rent, for hva det enn stråler gjennom av urenheter, blir det ikke selv urent; det går rett frem uten å bøye av, og det tilbakelegger en veldig avstand uten å nøle eller tape tid. Ved dette ser vi at den hellige jomfru Lucia var prydet med jomfruelighetens skjønnet uten noen plett eller lyte, at hun utstrålte ømhet uten noen uren kjærlighet, at hun styrte sine skritt rett mot Gud uten å la seg avspore, og at hun gjorde en lang rekke uforgjengelige gjerninger uten å forsømme noe eller nøle. Navnet Lucia kan også bety 'lysets vei'.

*

Lucia var en ung pike av fornem ætt i Syrakus. Den hellige Agathas ry spredte seg over hele Sicilia, og da Lucia fikk høre om henne, gikk hun til hennes grav sammen med sin mor Euthicia. I fire år hadde Euthicia lidd av blødninger som ikke lot seg helbrede. Men under selve messehøytiden ble det evangelieordet lest som forteller at Herren helbredet en kvinne for denne lidelsen. Da sa Lucia til moren: «Hvis du tror på de ordene som leses, så tro da at Agatha alltid har Ham hos seg, som hun led sitt martyrium for. Og hvis du med tro berører hennes grav, så vil du straks kunne glede deg

sammen med folk som har forført deg, og derfor snakker du som en skjøge.» Lucia svarte: «Arven min har jeg i sikker forvaring. Men jeg har aldri kjent forførelse av sinn eller kropp.» Pascasius: «Hvem er det som forfører kropp og sinn?» Lucia: «Dere forfører sinnet, dere som råder til at sjelen skal svikte sin skaper. Og forførelse av kroppen er de som setter denne verdens nytelser fremfor det evige gjestebud i himmelen.»

Pascasius: «La ordene forstumme, pisen skal få tale!» Lucia sa til ham: «Guds ord kan ikke forstumme.» Pascasius spurte henne: «Det er altså du som er Gud?» Lucia svarte: «Jeg er Guds tjenestepike, den Gud som har sagt: 'Når dere har stilt dere frem for lands-høvdinger og konger ... For det er ikke dere ...'»¹ Pascasius: «Er altså Den Hellige Ånd i deg?» Lucia: «De som lever rent, er Den Hellige Ånds tempel.» Pascasius: «Jeg skal la deg føre til et bordell for at du der skal bli utsatt for krenkelser og miste Den Hellige Ånd.» «Kroppen blir ikke uren,» sa Lucia, «hvis ikke sinnet er vilig. For hvis du lar meg krenke mot min vilje, vil min kyskhets bånd meg fordoblet til jeg mottar seierskransen. Men du vil aldri kunne bøye min vilje etter din. Se, min kropp er rede til å undergå enhver pinsel. Hvorfor nøler du? Utsett meg nå, du djevelens sønn, for alle de pinser du måtte ønske!»

Da lot Pascasius bordelleiere hente og sa til dem: «Tilkall alt folket, og la dem fornøye seg med henne til det blir meldt meg at hun er død.» Men da de skulle trekke av gårde med henne, lot Den Hellige Ånd henne stå fast med slik tyngde at de slett ikke greide å rikke henne. Pascasius lot tusen menn hente og lot henne binde på hender og føtter, men de greide ikke på noen måte å flytte henne. Så ble det i tillegg til de tusen mennene hentet like mange okser, men fremdeles stod Herrens jomfru urokkelig. Da ble det tilkalt trollmenn for at de ved sine magiske trylleformler skulle flytte henne. Men det var helt umulig å bevege henne. Da sa Pascasius: «Hva er dette for slags heksekunster, når en eneste pike ikke kan

¹ Sml. Mark 13,9-11: «For min skyld skal dere stilles fram for landshovdingar og konger og stå som vitner for dem ... For det er ikke dere som talar, men Den hellige ånd.»

flyttes av tusen menn!» «Det er ikke heksekunster,» sa Lucia, «men Kristi undergjerning. Og om du henter enda titusen mann, vil du få se at det fremdeles er like umulig å flytte på meg.»

Men Pascasius trodde på noe han hadde hørt: at heksekunster kunne gjøres virkningsløse ved hjelp av urin. Han befalte derfor at de skulle helle urin over Lucia, men da de ikke greide å flytte henne da heller, ble Pascasius helt ute av seg. Han befalte at de skulle tenne et stort bål rundt Lucia, og at de skulle helle tjære, kvae og kokende olje over henne. Da sa Lucia: «Gjennom bønner har jeg oppnådd at mitt martyrium ble utsatt slik at jeg kunne fjerne de troendes frykt for lidelse og la de spottende røstene fra de vantro forstumme.» Pascasius' venner så hvor oppgitt han var, og stakk et sverd i Lucias strupe; hun mistet allikevel slett ikke evnen til å tale, men sa: «Jeg forkynner for dere at kirkenes fred er blitt gjenopprettet. I dag er Maximian død, og Diokletian er drevet ut av riket. Og slik min søster Agatha er blitt gitt til byen Catania som beskytterinne, slik er også jeg skjendet til byen Syrakus som forbederske.»

Mens jomfruen taler, se, der kommer keiserens menn. De griper Pascasius og fører ham i lenker til keiseren. Han hadde nemlig hørt at Pascasius hadde utplyndret hele provinsen. Pascasius kom altså til Roma og ble anklaget for senatet. Han ble også funnet skyldig og dømt til døden. Men jomfru Lucia flyttet seg ikke fra det stedet der hun var blitt stukket ned, og hun oppgav ikke ånden før noen prester kom og brakte henne Herrens legeme, og alle de som var der, sa: «Amen». På dette stedet ble hun også begravet, og det ble bygget en kirke der. Lucias martyrium fant sted i Konstantins og Maxentius' tid, rundt det Herrens år 300.¹

¹ Lucias festdag, lussinat, luciadagen, er hennes dødsdag 13. desember.